

ВПЛИВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИРОДНІ УМОВИ І ПРИРОДНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Природні умови і природні ресурси України змінюються під впливом різних видів природокористування: агропромислового, особливо землеробського, промислового, гірничодобувного, містобудівного, водогосподарського і гідротехнічного, лісопромислового, рекреаційного, природоохоронного.

Землеробський вплив на ландшафти України найбільший за площею, саме ним зумовлені докорінні перетворення природних ландшафтів.

Найбільший землеробський вплив відбувається через агротехніку і меліорацію, що виявляється в зниженні (підвищенні) рівня ґрунтових вод, тривалому поливі, вапнуванні, глибокому обробітку і піскуванні земель.

У степовій зоні зрошувальні меліорації супроводжуються вторинним засоленням родючих земель, їх підтопленням і заболочуванням при надмірних поливах. Неправильне застосування мінеральних добрив та отрутохімікатів порушує природний колообіг речовин, погіршує якість сільськогосподарської продукції. При недосконалій технології обробітку ґрунту і внесенні добрив рослини здатні засвоювати лише 50 % їхньої кількості, решта змивається поверхневим стоком, потрапляє в підземні і поверхневі води, спричиняє їх підвищену мінералізацію.

Помітний вплив на довкілля мають тваринницькі комплекси з великою кількістю худоби, птиці на невеликих площах. При недосконалій технології зберігання відходів тваринницьких ферм вони потрапляють разом із стічними водами в річки, озера, ґрунти, суттєво погіршують їхню якість.

Підприємства хімічної промисловості викидають в атмосферу сірчистий ангідрид, оксиди азоту, вуглеводні і летючі органічні сполуки та ін. Біля родовищ сірки, калійної та кам'яної солей на Донбасі та в Прикарпатті розташовані гірничо-хімічні підприємства, що забруднюють навколишнє середовище.

Вплив металургійного виробництва на природні умови і стан навколишнього середовища найвідчутливіший у районах його високої концентрації в поєднанні з гірничо-видобувними і збагачувальними підприємствами. Тут спостерігається техногенне перевантаження довкілля. Таким є, наприклад, Донецько-Придніпровський регіон, в якому до 5 тисяч металургійних, хімічних, енергетичних, машинобудівних, гірничорудних та інших промислових підприємств.

Рельєф, ґрунт, рослинний покрив, рівень ґрунтових вод, стан атмосферного повітря змінюються під впливом добування і виробництва будівельних матеріалів. Порушуються ландшафти в місцях добування гранітів, діабазів, лабрадоритів, бутового каменю, щебеню, піску, глини у Житомирській, Вінницькій, Кіровоградській, Дніпропетровській та інших областях. Підприємства цементної промисловості, яких особливо багато в Донецькій, Дніпропетровській, Харківській областях, забруднюють навколишнє середовище пилом, оксидами азоту, сірчистим ангідридом. При цьому вміст пилу в повітрі перевищує граничне допустимі концентрації в 5—10 раз. Недосконала технологія виробництва цегли, шиферу, керамзиту та інших будівельних матеріалів значно погіршує стан довкілля.

Водний транспорт загрожує довкіллю при недотриманні технології перевезення екологічно небезпечних речовин. Так, аварія танкера здатна призвести до екологічної кризи на значній акваторії та узбережжі. Значну небезпеку становлять судна з ядерними енергетичними установками. Щодо авіатранспорту, то найбільшу небезпеку становлять військові літаки і системи наземного обслуговування їх. Залишки авіаційного палива з токсичними домішками потрапляють у ґрунти ґрунтові води. Нафтопроводи та газопроводи, що протяглися на всій території України, екологічно потенційно небезпечні, особливо при аваріях на них.

Комунальне господарство є також одним із чинників, що впливають на стан довкілля і здоров'я людей. Хоч ним забезпечується збирання побутових відходів та утилізація їх, прибирання та озеленення міст, контроль водно-каналізаційної мережі, проте екологічний стан довкілля погіршується там, де складаються побутові відходи. Вони розкладаються під впливом природних чинників, і токсичні інгредієнти надходять у поверхневі та ґрунтові води, повітря, забруднюють ґрунти.

Найпоширенішим методом переробки побутових відходів досі залишається спалювання, внаслідок чого повітря забруднюється шкідливими речовинами. В економічно розвинутих країнах застосовуються технології комплексної переробки відходів, що не тільки зменшує негативний вплив на довкілля, а й дає економічний прибуток і змогу зберігати цінні природні ресурси.